

De Blauwe Stad: in de ban van het water

TINEKE LUPI

De Blauwe Stad is een project in Oost-Groningen waarbij een groot gebied onder water komt te staan en akkerland wordt omgevormd tot moeras en bos. Rond het nieuwe meer komen natuurgebieden, recreatievoorzieningen en boven alles luxe woonmilieus met circa 1.500 woningen. De Blauwe Stad verrijst in het Oldambt, een gebied waar eeuwenlang strijd tegen het water gevoerd is. Na inpoldering ontwikkelde het zich in de achttiende eeuw tot de graan- en aardappelschuur van Nederland. De boeren leefden hierdoor in relatieve welvaart, maar de landarbeiders profiteerden daar nauwelijks van, wat een voedingsbodem kweekte voor communistische sentimenten. Nog altijd bestaat in het Oldambt een structuur van herenboeren en arme arbeiders en is de communistische partij vertegenwoordigd in de lokale politiek. Vandaag de dag kampt de streek met een hoge werkloosheid, vergrijzing en het verdwijnen van voorzieningen door een gebrek aan draagvlak. De Blauwe Stad voorziet in het creëren van een nieuwe bron van inkomsten gebaseerd op toerisme en een nieuwe welgestelde bevolkingsgroep. Hiermee wordt volgens de plannen zowel tegemoet gekomen aan de vraag naar landelijk wonen en een halt toegeroepen aan de sociale en economische achteruitgang van het Oldambt.

De plannen voor de Blauwe Stad bestaan al vijftien jaar. Het oorspronkelijke idee is in 1989 ontwikkeld door Wim Haasken, districtshoofd van Staatsbosbeheer, en architect Jan Timmer uit Scheemda. Ze vonden dat er iets radicaals moest gebeuren om de teloorgang van het platteland aan te pakken. Hun ontwerp voorzag in de aanleg van een enorm meer met talloze eilandjes van een miljoen gulden per stuk. Het idee werd opgepikt door de politiek, temeer omdat het aansloot bij een nog op te stellen ontwikkelingsplan voor een leefbaar Oldambt. In 1997 werd het inmiddels 'De Blauwe Stad' gehele project Rijkssubsidie toegezegd en werd het besluit tot aanleg genomen. Eind 2001 is begonnen met de eerste werkzaamheden zoals de eerste aanplant van bomen en het uitgraven van het meer. Begin 2004 is de Blauwe Stad de realisatiefase ingegaan en binnenkort gaat het bouwen van start. Tegen 2016 zullen naar verwachting 4.000 mensen in dit 'nieuwe dorp' wonen.

Het proces van besluit tot feitelijke aanleg is niet zonder slag of stoot verlopen en ook nu is de discussie nog niet geluwd. Veel politici en bestuurders zijn uiterst sceptisch over de haalbaarheid, maar met name onder de bevolking bestaat veel verzet. Reeds 52 boeren en 53 andere bewoners zijn gedwongen te vertrekken en slechts 400 structurele arbeidsplaatsen worden gegarandeerd. De onteigening van het land, soms al generatieslang in handen van dezelfde familie, heeft veel ongenoegen gekweekt, zeker gecombineerd met het feit dat de Blauwe Stad zich voornamelijk richt op welgestelde nieuwkomers uit de Randstad en Duitsland. Men vreest voor hoge

huizenprijzen en stijgende lokale lasten. Onder invloed van het verzet zijn de communistische sentimenten weer opgeleaid en is men gezamenlijk ten strijde getrokken tegen de projectontwikkelaars en 'rijkelui'. Gaandeweg hebben de meeste bewoners zich echter bij de plannen neergelegd. De Blauwe Stad is onomkeerbaar geworden en iedereen begrijpt dat er iets drastisch in de regio moet veranderen. Het oorspronkelijke plan is al sterk afgezwakt en inmiddels heeft onderzoek uitgewezen dat de doelgroep van toekomstige bewoners breed gezien moet worden: naast yuppen en rijke 55-plussers ook het traditionele gezin uit de regio. Daarnaast kunnen de oude, omliggende dorpen de komende jaren via het programma 'In de ban van de Ring' rekenen op een flinke investering gericht op het creëren van extra arbeidsplaatsen en het verbeteren van de infrastructuur en voorzieningen. De Verenigde Communistische Partij in Scheemda blijft echter spreken van een 'kapitalistisch prestigeproject'.

De Blauwe Stad is ontwikkeld in een tijd dat de discussie over nieuwe dorpen nog op gang moest komen. Het project past in het huidige debat omdat plattelandsproblemen de aanleiding vormen en de lokale politiek, en niet het ministerie van VROM, het voortouw heeft genomen in de ontwikkeling van het gebied. In omvang en opzet is het echter niet te vergelijken met de ontwerpen in Dantumadeel. De Blauwe Stad breekt drastisch met de lokale traditie en het landelijke karakter. Het is de vraag of de leefbaarheid van het Oldambt hierdoor echt zal verbeteren. De ervaringen uit stedelijke herstructureringsprojecten waarbij een oplossing gezocht werd in de bouw van dure woningen geven weinig aanleiding tot optimisme.

Literatuurselectie

Kok, A. (2004) 'En kijk, je hebt een plas waar je weet niet wat mee kunt doen'. Feuilleton De Blauwe Stad, aflevering 1. Noorderbreedte 28, nr. 3, pp 30-37

De Blauwe Stad zal het landschap ingrijpend veranderen. (Foto Casper Stelling)